

locus amoenus

Pere Duran



Les ciutats

Lluís Muntada



invisibles

Fa força anys que, hipnotitzat per dos materials artístics, visc enmig de temps fonedissos: entre la memòria de futur i el futur de la memòria. El primer d'aquests materials és la pel·lícula *Roma*, en què un Federico Fellini autobiogràfic relata que, durant la seva infantesa, quan vivia en una petita ciutat de províncies, la paraula *Roma* evocava uns retalls d'imaginació exaltada i promissòria, el vigor gegantí que encomanen l'aïllament, la joventut, el desig d'aventura i l'esperança. Moltes vegades ja hem trepitjat les ciutats abans d'arribar-hi. Els primers 11 minuts i 54 segons del film, guiats per la veu en *off* del protagonista, exhumen la Roma imaginada pel jove Fellini, la ciutat prèvia a la ciutat, amb els seus murs somiats –tan consistents com els seus murs reals–, amb els seus presagis fabulosos –acerats com les vides que la transiten–. Durant aquests quasi 12 minuts que abracen molts anys de la vida de Fellini, *Roma* és un terme quilomètric assenyalat en una pedra del marge de la carretera, la fi del cordó umbilical del Rubicó, les sacralitzants lliçons d'història que reben els escolars, les pel·lícules que tenen Roma com a escenari, el tren exprés que va cap a Roma, els viatgers que arriben i que –amb veu cavernosa de llegenda– propaguen la vida difusa i inflamada de la capital.

El segon material artístic que em paralitza és el poema *La ciutat*, del poeta neogrec Konstandinos Kavafis: «Has dit: "Me n'aniré en una altra terra, / me n'aniré en una altra mar. / Bé hi haurà una ciutat millor que aquesta. / Cada esforç meu és una sentència que em condemna / [...] Uns nous indrets, no els trobaràs, / no trobaràs, no, unes altres mars. / La ciutat, on tu vagis anirà. Pels mateixos / carrers faràs el tomb. I en els mateixos barris / t'envelliràs, i en aquestes mateixes / cases et sortiran els cabells blancs. / Sempre serà en aquesta ciutat que arribaràs. / Cap a uns altres llocs, no ho esperis, / no hi ha vaixell per' tu. no hi ha camí. / Tal com has devastat aquí la teva vida, / aquí, en aquest racó petit, / és en tota la terra que n'has fet la destrossa"». (1)

El paisatge nocturn que apareix a la fotografia de Pere Duran és, si fa no fa, la vista que jo tenia des del balcó del meu antic domicili de la Rambla de Girona, un pis vell, de sostres alts i passadissos estrets, on vaig viure amb dos amics una llarga temporada ara fa tretze anys.

Han girat, els anys; passant com una ombra. En aquell pis, hi vaig aprendre uns versos d'Espriu, sense saber aleshores que el passat també pot tornar a alçar-se i revelar el seu sobtat caràcter de premonició ja complida: «Fidel al temps, retorno / al meu callat origen». I hi retorno, amb el testimoni vacil·lant i escàs de l'experiència. Per comprendre que, de fet, com el jove Fellini, gràcies a les veus arborades del carrer i al testimoni dels més grans, jo ja havia arribat a aquesta ciutat molt abans de trepitjar-la, molt abans d'aquell apartat matí d'hivern en què, d'amagat dels meus pares, vaig agafar un tren i vaig anar fins a la Rambla de Girona i vaig caminar-hi amb una mirada negligent, ignorant que aquell continent seria casa meua. Ara, com el reu del poema de Kavafis, que allà on va arrossega el seu perseguidor, sé que no la podré abandonar mai, aquesta ciutat. Ni els llocs ni els temps existeixen sense els atributs humans. La llum que ens arriba de l'estrella polar és de l'època de Shakespeare. Les meves conquestes –que molt sovint coincideixen amb les meves derrotes– van ordenar-se des d'aquell pis. La llum que m'arroenta és antiga i prové de mi mateix. Si és cert allò que diu Wilde, «cada persona és en cada moment tot allò que ha estat i tot allò que serà», jo sóc un fora camp, un habitant dels espais fonedissos: visc entre el record del futur i el futur del record, a l'interior d'aquell pis que fa tants anys que no trepitjo.

(1) De la traducció de Carles Riba, *Poemes*, Konstandinos P. Kavafis, Barcelona: Curial, 1987, p. 65.